

‘Alā si’i mātu’a tauhi fānau,

‘I he ta’u ko eni ‘oku a’usia ‘e he’etau fānau ha halafononga fakafiefia – ko e ako kenau poto he laukongá. ‘I he’emau ako’i mo faiako–‘oku mau ngāue ‘aki ‘a e ngaahi naunau ako mei he fale pulusi tohi ‘a e Wendy Pye , ‘a ia na’á nau pulusi ‘a e ngaahi naunau laukonga ma’á e fanau he ta’u eni ‘e fāngofulu, ‘aki ‘enau tokonia ‘a e fanga ki’i to’utangata ‘o e longá i fānau iiki.

‘E founga fēfē ‘emau ako’i ho’o ki’i tamá ke laukonga?

‘Oku mau ngāue’aki ‘a e founga ‘o e ongo (phonic) kuo fa’u pea fakamo’oni’i ki he ako ‘o e laukongá. Ko hono ‘uhingá, ‘e ako ho’o ki’i tamá ‘a e ngaahi taukei mo e ‘ilo ki he ngaahi ongo (phonics) ‘o e fo’i lea takitaha ‘i ha founga ‘oku hokohoko lelei pea mā’opo’opo. Tenau ako ‘a e ngaahi ongo ‘e fāngofulu mā fa ‘i he lea faka-Pilitāniá fakataha mo e ngaahi mata’itohi ‘oku ne fakafononga’i ‘a e ngaahi ongo koiá. ‘I he’enau ako ‘a e ngaahi ongo fo’ou koiá mo e ngaahi mata’itohi koiá, tenau fakafehoanaki ‘a e ‘ilo koiá ‘i he’enau lau ha ngaahi tohi mālie ‘oku ui ko e “Decodable Books”.

Ko e hā ‘a e ‘uhinga ‘o e Decodable Books? (Ngaahi tohi e malava ‘e he leka ako ‘o veteki ‘aki ‘ene ‘ilo mo e taukei ke malava ‘o laukonga)

Ko e tohi ko eni ‘oku ‘i ai ‘a e ngaahi fo’ilea ‘e malava ke lau ‘e he leká ‘o ngāue’aki ‘a e taukei mo e poto na’e ako’i hake ai kinautolu ‘o a’u ki he tu’unga ‘oku nau ‘i ai. Fakatātā, ko e ‘uluaki tohi na’e laukonga ai fānau ‘i he polokalamá ni ‘oku fakatefito pe ‘i he fiema’u ke ‘ilo’i e ongó ki he ngaahi mata’itohi hangē ko e **s a t p i n m** mo e **d**. Ko e ngaahi fo’ilea pē ‘oku ngāue’aki ‘a e ngaahi ongo ko eni ‘oku ngāue’aki he tohi. (makehe mei ai ha fanga ki’i foilea pē ke ki’i hā faingata’a hono ongo ‘i he tu’unga ko eni hangē ko e the). Pea ko e ngaahi tohi hokó , ‘oku ako ai fānau ‘a e ngaahi ongo ‘o e ngaahi mata’itohi ko e **g o b h e r f u l**. ‘Oku nau hokohoko ai pe kae’oua kuo nau lava’i hono ako ‘o e ngaahi ongo e fāngofulu ma fā, mo ako ‘enau fōniki pe ngaahi ongo (phonics). ‘I he fakalakalaka ‘a e nga’unu hake ‘a e fānau he polokalamá ni, ‘oku nau malava ‘o ako ai ki he ngaahi sipela kehekehe ‘o e ngaahi fo’ileá mo hono ongó.

Ko e ngaahi tohi - ‘Oku ‘i ai talateu ai ‘o Sam, Dan pea mo Nat

‘Oku tau ako’i laukongá ‘o tau ngāue’aki ‘a e polokalama ‘a e Sunshine Phonics Decodable. Ko e ngaahi ‘uluaki tohi ‘a e polokalama ko eni ‘oku fakatefito ia ha ki’i fāmili mo e ki’i fānau e toko tolu - ko Sam, Dan pea mo Nat - kau mai ki ai mo ‘enau fanga ki’i monumanu nau tauhi mo honau fāmili, pea mo honau ngaahi kaungāme’a he kaungā’api.

Ko e ‘uhingá, ko e ‘ulungaanga tatau pe ‘oku vilovilo he tohi takitaha, ‘oku ‘ilo’i ngofua leva ‘e he fānau pea ‘oku nau vekeveke ke lau fekau’aki mo ‘enau ngaahi ngaahi a’usia mo ‘atamai fekumí.

‘Oku ‘i ai m o e ngaahi ‘ata he tohi ‘a e Sunshine Decodable Books, mo e ngaahi fakatātā mo e fanga ki’i ngāue ‘e angamaheni mo e fānau. Ka ko e me’a mahu’inga tahá, ko e ngaahi talanoa fakaoli. ‘Oku ‘i ai hono ngaahi faka’osi ‘oku fakakata ki he’enau vakaí pea mālie, ‘e malava ke ngāueaki ‘a e ‘ilo ki he fōniki (ngaahi ongo) na’e ako’i kiate kinautolú, ‘a ia ko hono ‘uhingá ‘oku ‘ikai ha fiema’u ia ke nau to e hanga ‘o mate’i ha fo ‘ilea. ‘Oku fakapapai’i heni ko e ki’i leka kotoa ‘oku kamata ako laukonga tene malava lau ‘e ne ‘uluaki tohi.

'E founa fēfē ha'o tokonia ho'o ki'i leka?

'E ha'u ho'o fānaú mo 'enau tohí ki 'api ke lau. Ko e tohi takitaha 'oku hā ai 'a e ngaahi mata 'itohi mo e ngaahi ongo kuo ako'i 'i lokiako. Ko e ngaahi fakakaukau eni 'o e ngaahi founa ke pou pou ki ho'o leká 'i he'enu halafononga ki he ako laukongá.

Teke Lava fakahoko 'a e ngaahi me'á ni

- 'Alu ki he peesi fakamuimui 'o e tohí –'oku 'i ai ngaahi me'a ai ke talanoa'i kimu'a pea toki lau e tohí, pea mo e faka'osi.
- 'Alu ki he 'uluaki peesi 'o e tohi 'i mu'á –'oku hā ai 'a e ngaahi ongo 'oku lolotonga ako 'e ho'o leká. Ako mo nautolu e ngaahi ongo mo ke tuhu ki he fo'ilea'. Ako'i ki ai ke lau ngaahi tefito'i lea 'oku lisi atú –fakataumu'a ke lava'i 'e ho'o leká 'o lau hangatonu e fo'i lea kapau 'e lava. Kapau he'ikai te ne lava, tenau lava ke nau lau tahataha 'a e fo'i ongo takitaha pea toki fakataha ngaahi ongo ke pu'aki e fo'i leá.
- Ko e ngaahi lea 'oku ki'i fakafihí (Tricky words) - 'I he peesi 'i mu'a 'o e tohí te ke sio ai ki ha fanga fo'i lea 'oku ki'i fakafihí. Ko e ngaahi lea eni he 'oku 'aonga ke fa'u ha fanga ki'i talanoa (fakatātā, **to, is, the, go**) ka 'oku te'eki malava 'e ho'o leká ke ne pu'aki 'aki 'ene 'ilo ki he phonic (pe ongo) 'oku nau 'iló. Lau 'a e ngaahi fo'i lea ko eni ki ho'o leká pea ke 'eke kiate kinautolu ke nau angimui atu kia koe. Teke lava lau ngaahi fo'i lea ko eni ki ho'o leká he taimi tenau a'u ai ki he ngaahi fo'i lea ko eni 'i he tohí.
- Tuku ke lau atu 'ae tohí 'e ho'o leká kiate koe. Kapau tenau fihí ha fo'i lea, faka'ai'ai kinautolu kenau pu'aki ongo 'o e fo'i leá, pea ke fakataha'i ngaahi ongo kene lava pu'aki fo'i leá. 'Ai ke nau tuhu ki he fo'i lea takitaha 'oku nau pu'aki pe laú.
- Talanoa ki he ki'i talanoá he 'osi ho'omo laú - 'eke ange ha ngaahi fehu'i mo e me'a na'e hoko he talanoá mo hono 'uhingá. Ko e laukonga mo e tali fehu'i ko e kongá mahu'inga ia 'o e ako laukonga pea ke fakamanako ki he laukongá.
- 'E malava ke ke kosi 'a e fanga ki'i fakatātā 'o e talanoá he peesi fakamuimui 'o ngāue'aki mo ho'o leká ke to e talanoa'i e fo'i talanoá pe ko e fa'u ha to e fanga ki'i talanoa fo'ou.
- Lau ha ngaahi tohi talanoa kehe ki ho'o ki'i leká, 'o fakataumu'a ke hoko ha ki'i me'a angamaheni pe founa fakamānako ki he leká.

'Oku mau tui lolotonga 'oku hangē nai 'oku ha faingata'a 'a e ki'i halafononga 'o e laukongá, ko hono ako'i 'o e laukongá 'oku 'ikai fu'u fiema'u ia. Ko e polokalama laulōtaha 'a e Sunshine Phonics Decodable 'oku ne fakapapau'i ko e ki'i tokotaha fo'ou kotoa pē 'oku ako ke laukonga, te ne malava kene a'usia mo lava'i e laukongá mei he tohi fika 'uluaki pe! 'Oku mau faka'amu 'e manako ho'o kii leká 'i he'ene ako ke laukonga pea mo Sam, Dan pea mo Nat, pea pehē ki honau ngaahi kaungāme'á.

'Oku 'atā keke fetu'utaki mai kapau 'i ai ha'o fehu'i fekau 'aki mo e polokalama laukonga ko eni.

Talamonū mo e faka'apa'apa atu.

Fetu'utaki ki he

www.sunshine.co.nz

Ki ha to e fiema'u ha
ngaahi fakamatala
mo ha naunau
ta'etotongi.

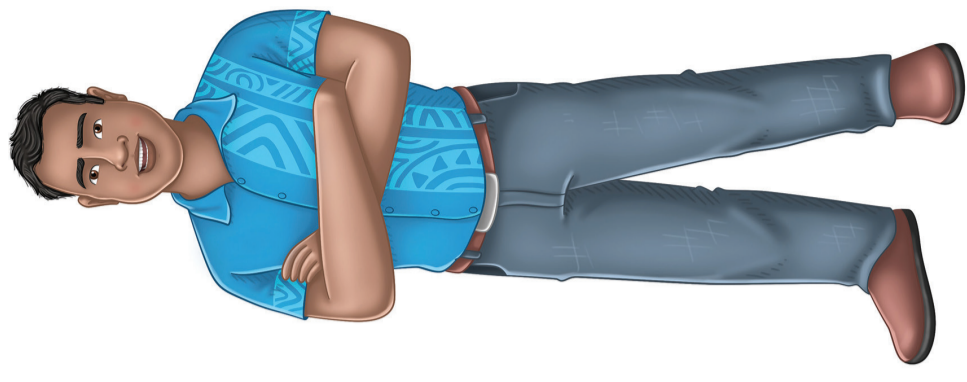

Before Reading
Sounds to say
g o b h e r f u l

Practise blending the sounds

top	fit	hot	sips
hops	log	hut	set
Hop	Run	did	and
but	on	up	Get

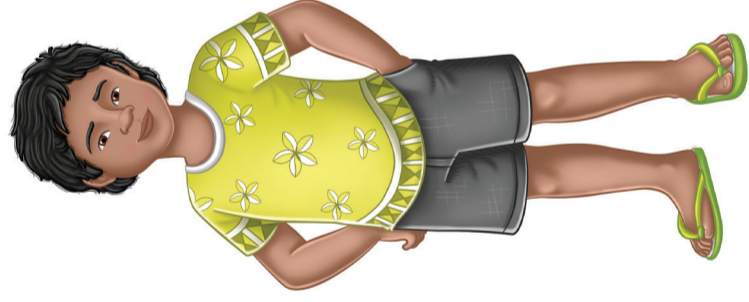
Tricky Words
to is the go Go

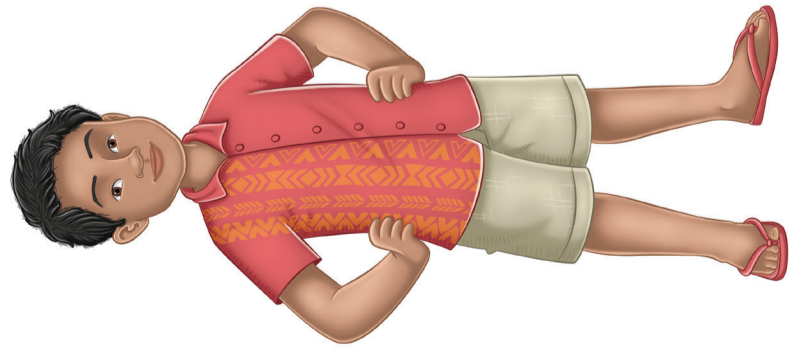
Dad

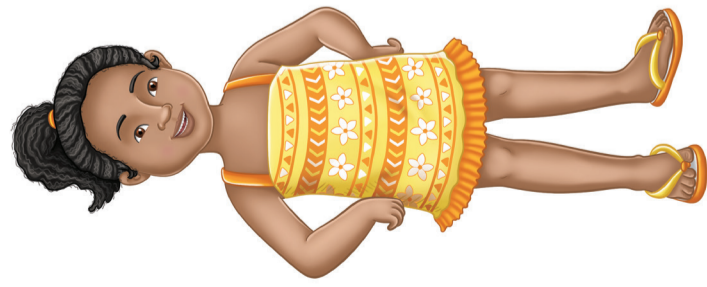
Mum

Dan

Sam

Nat

Gus

Pam

Sid